

Näringsdepartementet

Yttrande från SLU avseende remiss från näringsdepartementet angående Konkurrenskraftsutredningen, SOU 2015:15 - Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. Diarienummer - N2015/2191/J

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på Konkurrenskraftsutredningen. Utredningen lyfter fram ett antal förslag som direkt berör SLU, framförallt under kapitel 6 – *Kunskap och innovation*. SLUs yttrande över utredningen inleds med synpunkter kring dessa förslag. Vidare redogörs även för SLUs synpunkter kring utredningens övriga förslag.

Sammanfattning

SLU välkomnar utredningen och anser att den är välgjord och välskriven. Sammanfattningen ger också en bra bild av läget i svenskt lantbruk och de åtgärder som föreslås är högst relevanta. SLU ställer sig vidare bakom många av utredningens förslag. SLU välkomnar särskilt förslaget att en vision för jordbruks- och trädgårdsnäring bör utarbetas och att ett nationellt råd inrättas för att genomföra strategin och uppnå visionen. SLU anser att en förutsättning för att skapa konkurrenskraft inom jordbruks- och trädgårdsnäringen är att kunskaps- och innovationssystemet samordnas strategiskt och tilldelas resurser för att kunna arbeta effektivt och skapa effekter i företagen snabbare än omvärlden förmår. En ökad satsning på behovsdriven forskning och på utbildning med offentliga medel får dock inte ske på bekostnad av annan forskning eller de knappa basresurser som idag finns tillgängliga för grundutbildning inom dessa sektorer. Att skapa konkurrensfördelar genom sänkta produktionskostnader förutsätter förstärkt forskning för utveckling av produktionssystem. Detta omfattar såväl utveckling inom animalieproduktion som effektivare växtskydd, resistensförädling och traditionell växtskyddsforskning kring samspel mellan skadegörare och växtvärd. För att säkerställa kunskapsförsörjningen på arbetsmarknaden och trygga sektorns långsiktiga utveckling måste SLU få ett större utbildningsuppdrag både på grundutbildningsnivå och inom det livslånga lärandet.

Utredningen förutsätter att de föreslagna ökade satsningarna på behovsdriven forskning för ökad konkurrenskraft i jordbruks- och trädgårdssektorn ska kunna

implementeras enbart genom omfördelning inom givna resurser och försiktigtvis utan att ange något belopp. Enligt SLUs uppfattning behövs ett betydande resurstillskott till behovsdriven forskning för ökad konkurrenskraft i jordbruks- och trädgårdssektorn för att en sådan satsning på kort till medellång sikt ska göra verklig skillnad, särskilt som resurserna för sådana insatser minskat högst påtagligt sedan återföringen av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel upphört. En grov uppskattning av de resursbehov för förstärkt behovsdriven forskning som skulle följa av utredningens förslag kan ligga på 400 milj kr/år. Beloppet kan tyckas högt men bör ställas i relation till det samlade värdet av varor och tjänster från jordbruks- och trädgårdssektorn och till den konkurrenssituation som sektorn befinner sig i. Mot bakgrund av utredningens skrivningar är vår analys att SLU har stora möjligheter att öka sitt bidrag till stärkt konkurrenskraft i sektorn. Detta förutsätter emellertid att universitetet får resurser med fokus på näringens behov.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SLUs specifika synpunkter på kapitlet om kunskap och innovation	4
6.1 – Kunskap och innovation	4
6.1.1 - Kunskap och innovation - Offentligt finansierad behovsdriven forskning	4
6.1.3 – Kunskap och innovation – Samverkan	5
6.1.4 - Kunskap och innovation – Institutssektorn med mera	7
Program för industridoktorander	7
Institutsuppgifter	7
6.4 – Kunskap och innovation – Kompetensförsörjning	8
6.4.1 - Kunskap och innovation - Högre utbildning	9
6.4.3 – Kunskap och innovation – Gymnasieutbildning	9
6.4.4 – Kunskap och innovation – Kompetensutvecklingsinsatser	10
SLUs övriga synpunkter på konkurrenskraftsutredningen	11
Sammanfattning - Bedömningar som utredningen särskilt vill betona	11
2.1 - Strategi för tillväxt och värdeskapande – Varför strategi?	11
2.5 - Strategi för tillväxt och värdeskapande – Förutsättningar att uppfylla visionen	12
3 – Företagande	13
3.2 - Företagande – Företagande och inre effektivitet	13
3.3 - Företagande – Kapitalförsörjning och investeringar	14
3.4 - Företagande – Riskhantering	15
3.5 - Företagande – Ägarbyte och delat ägande	17
3.6 - Företagande – Jordförvärvslagstiftningen	17
3.7 - Företagande – Arrendelagstiftningen	18
4.1 - Regler och villkor – Kostnader för arbetskraft	18

4.2 - Regler och villkor – Produktionsmedelsskatter.....	19
4.3 - Regler och villkor – Djurskydd.....	20
4.3.1 – Regler och villkor - Den svenska djurskyddslagen och EU:s minilagstiftning	21
4.3.3 – Regler och villkor - Ersättningsmöjligheter för nationella särkrav.....	21
4.3.4 – Regler och villkor - Ökad målstyrning och flexibilitet i lagstiftningen.....	22
4.3.5 – Regler och villkor - Tillämpning av lagstiftning.....	23
4.3.6 – Regler och villkor - En sammanfattande beskrivning av förslagen på kort och	23
4.4 - Regler och villkor – Växtskydd.....	24
4.5 - Regler och villkor – Tillståndsprövning av jordbruksverksamhet.....	26
5.2 - Marknadsförutsättningar – Livsmedelsindustrins konkurrenskraft.....	26
5.3 - Marknadsförutsättningar – Export av livsmedel och jordbruksvaror.....	26
5.4 - Marknadsförutsättningar – Marknadsmakt inom livsmedelskedjan.....	27
5.5 - Marknadsförutsättningar – Medvetna konsumenter.....	28

SLUs specifika synpunkter på kapitlet om kunskap och innovation

6.1 – *Kunskap och innovation*

SLU hävdar sig bra i internationella utvärderingar, mycket på grund av att universitetet har satsat på forskning av hög kvalitet med publicering i välrenommerade tidskrifter. Det innebär att prioritering av forskningens inriktning i hög grad sker utifrån det akademiska meriteringssystemet. Också när det gäller att få anslag för forskning är det mer grundforskningsinriktade projekt som gynnas då resultaten kan publiceras i högre rankade tidskrifter, vilket väger tungt hos de anslagsgivare som ger mest medel till SLU. SLU har över tid anpassat sig till de signaler som getts från staten där krav på internationell konkurrenskraft genom vetenskaplig publicering varit framträdande och där prioriteringar från olika externa finansiärer, såväl forskningsråd som andra myndigheter, också inneburit stark styrning.

Utveckling och implementering av ny kunskap är central för branschens utveckling och hållbara konkurrenskraft. Det finns här ett delat ansvar mellan näring och akademi. Eftersom forskning och utveckling måste kombineras med implementering av kunskaper och färdigheter så anser SLU att kunskaps- och innovationssystemet behöver samordnas strategiskt och tilldelas resurser för att kunna arbeta effektivt.

6.1.1 - *Kunskap och innovation - Offentligt finansierad behovsdriven forskning*

Utredningen föreslår att SLU ges i uppdrag att redovisa hur stor andel som går till behovsdriven forskning samt vilka behov som denna forskning svarar emot.

Att identifiera de delar av SLUs forskning som specifikt tar sitt avstamp i identifierade behov låter sig inte göras med lätthet. Denna forskning är inte direkt urskiljbar från annan forskning. I någon mening kan man hävda att i stort sett all forskning vid SLU på olika sätt relaterar till identifierade behov med olika närhet till tillämpning. Viss finansiering har ett utpräglat syfte att stödja behovsdriven forskning som lätt kan redovisas, t.ex. forskningsprojekt finansierade av Stiftelsen lantbruksforskning eller Jordbruksverket. Detta skulle sannolikt dock bara omfatta ett axplock av den totala omslutningen av forskning som initierats utifrån konkreta behov. För att åstadkomma en fullödig redovisning av SLUs behovsdrivna forskning skulle en omfattande kvalitativ bedömning och utvärdering krävas, liknande den utvärdering av forskningens kvalitet och nytta som SLU genomförde 2009 (KoN2009).

SLU instämmer i utredningens synpunkt att mer offentliga medel bör gå till behovsdriven forskning. Det får dock inte ske på bekostnad av annan forskning eller de knappa basresurser inom SLU som idag finns tillgängliga för grundutbildning. Den behovsdrivna forskningen får inte begränsas till att handla enbart om behov som ska uppfyllas på kort sikt. Behovsdriven forskning har ofta översatts med forskning där tillämpbara resultat förväntas inom en mycket kort

tidsperiod, medan annan forskning med hög relevans men längre tidsperspektiv lämnas utan finansiering. Detta undergräver möjligheterna till nytänkande och leder i förlängningen till att kompetensen och förmågan att hitta även de kortsiktiga lösningarna försämras. I detta sammanhang är det viktigt att det tas ett centralt ansvar för upprätthållande av forskningsanläggningar som genererar löpande basdata. I klarspråk avses härvidlag grundfinansiering till försöksgårdar o dyl med t ex djurhållning och långliggande växtodlingsförsök.

Utredningen pekar på att begränsad möjlighet att ge djurvälståndssättningar medför behov av ökade forsknings- och innovationsinsatser för att sänka produktionskostnaderna i animalieproduktionen, i synnerhet för avel-, teknik- och foderutveckling. SLU vill peka på att dessa insatser behöver integreras med förstärkt forskning för utveckling av produktionssystem. Motsvarande gäller för ökade satsningar på forskning, utveckling och innovation för en effektiv växtförädling som omfattar både modern bioteknik och mer konventionella metoder för detta. Utöver de exempel på områden som utredningen pekar på så vill SLU framhålla betydelsen av satsningar på resistensförädling och traditionell växtskyddsforskning om samspel mellan skadegörare och värdväxt och om skadegörarnas utveckling. Det är angeläget att den behovsdrivna forskningen och innovationsinsatserna inom växtskyddsområdet också omfattar användning och applicering av kemiska bekämpningsmedel. Avsaknad av behovsdriven forskning och innovationsinsatser på detta område med beaktande av inhemska förhållanden (regelverk, tillgängliga preparat, aktuella skadegörare, klimat mm) innebär att rådgivare och företagare blir hänvisade till motsvarande kunskaper som tagits fram för förhållandena i andra länder eller som presenteras av leverantörer av dessa medel.

6.1.3 – *Kunskap och innovation - Samverkan*

Utredningen föreslår att SLU ges i uppdrag att redovisa omfattningen och effekten av samverkansinsatserna.

SLU välkomnar förslaget om stärkt fokus på samverkan mellan universitet och det omgivande samhället.

SLU kommer att fortsätta sin satsning på samverkan och hur denna kan utvecklas bl.a. i dialog med näring och berörda myndigheter. SLU har som sektorsnära universitet en lång och välutvecklad tradition av samverkan med de gröna näringarna. Traditionellt har detta inneburit nära samverkan med jordbruks-, trädgårds- och skogsbruksnäringarna. På senare år har samverkan också utvecklats mot en bredare livsmedels- och hälsosektor, bioteknik, vattenkvalitet och akvatiska resurser, sällskapsdjurens sjukvård, bioenergiområdet, stadsutveckling mm. SLU bedriver i likhet med andra lärosäten forskning och utbildning men universitet har sedan 1997 också regeringsuppdraget att utföra fortlöpande miljöanalys (Foma) som ett tredje verksamhetsområde vilket innefattar nära samverkan med ett antal nationella myndigheter som t ex Naturvårdsverket, Jordbruksverket,

Skogsstyrelsen, SMHI, Boverket, Hav-och vattenmyndigheten samt med Länsstyrelserna.

Som en del i Vinnovas uppdrag att föreslå en modell för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan, genomförs nu en pilotstudie där lärosäten redovisar sina samverkansstrategier samt hur man arbetar med att implementera desamma. I en följande pilotstudie ska denna redovisning kompletteras med uppnådda resultat och effekter av lärosätets samverkansaktiviteter. Följaktligen genomförs redan vid SLU stora delar av det uppdrag som utredningen föreslår.

Det är viktigt att utveckla arbetssätten i kunskaps- och innovationssystemet. Det behövs bättre samproduktion mellan akademi och näringsliv samt effektiva samarbetsformer som inbegriper alla steg fram till implementering och uppskalning av innovationer. Det behövs fler möteplatser som effektivt samlar nödvändiga aktörer för ett lösa utmaningarna i kunskapskedjan. Inte minst är det viktigt att skapa möjlighet för aktörer att träffas tvärs över de traditionella ämnesgränserna, för att kunna identifiera nya vägar framåt. Det behövs också ett sammanhållet perspektiv på kunskapskedjan och en drivkraft som stödjer implementeringsprocessen. Om inte så kommer mycket av den kunskap som utvecklas inte att bidra till stärkt konkurrenskraft hos företagarna.

Inom SLU pågår diskussioner om en utökning av partnerskapmodellen till att omfatta hela SLU och med Partnerskap Alnarp som ett positivt exempel. SLU har inrättat ett samverkansråd för en ökad samordning av den omfattande samverkan som bedrivs med näringarna och det omgivande samhället i övrigt. I Partnerskap Alnarp finns mycket aktiva nätverk med näringen som skapar mötesplatser och mindre samverkansprojekt, vilket utgör en god grogrund till mer omfattande samverkan och förutsättningar för förbättrad konkurrenskraft.

Det nybildade *Kompetenscentrum för rådgivning* (RådNu) vid SLU i Skara kan komma att spela en viktig roll för att strategiskt kunna hantera och förverkliga de uppgifter som nämns ovan. RådNu fungerar som en samverkansplattform med möjlighet att stödja aktörerna, från stora delar av kunskapskedjan, att både mötas och aktivt driva på arbetet i hela kunskapskedjan.

Även *Kompetenscentrum för Företagsledning* vid SLU, där forskning, utbildning och samverkan inom området företagsledning kombineras (t ex strategi, marknad, arbetsmiljö och innovation), har goda förutsättningar att bidra till lönsamhet, utveckling och hållbar tillväxt för företag inom de gröna näringarna. Kunskapen om hur man kopplar ihop produktionsprocesser med ekonomistyrning, ledning, strategiprocesser, marknad, personalfrågor, hållbar utveckling och lärande, vad vi sammantaget kallar företagsledning, behöver både utvecklas i sig och få bättre fäste inom den gröna sektorn. Detta är en viktig framgångsfaktor för att öka konkurrenskraften. *Kompetenscentrum för företagsledning* bör därför också kunna utgöra del av det samverkansnav som efterfrågas av utredningen.

6.1.4 - *Kunskap och innovation – Institutssektorn med mera*

Utredningen föreslår att SLU får i uppdrag att tillsammans med relevanta organisationer inom näringsliv och offentlig verksamhet arbeta fram ett särskilt program för industridoktorander.

Utredningen föreslår också att SLU får i uppdrag att särskilt redovisa vilka institutsuppgifter man genomför samt hur de påverkar jordbruks- och trädgårdssektorns konkurrenskraft.

Program för industridoktorander

SLU instämmer helt med utredningens förslag, att tillsammans med relevanta organisationer arbeta fram ett program för industridoktorander. I detta bör även ingå att föreslå hur finansieringen av en sådan satsning ska lösas. En särskild satsning på industridoktorander förutsätter att näringarna själva tar ansvar för finansiering av utbildningen.

Industridoktorander är en form av konkret samproduktion av kunskap vilket skapar goda förutsättningar för att stärka kunskapskedjan. Ett forskarutbildningsprogram enligt ovan skulle skapa naturliga kontaktytor mellan SLU:s forskning och rådgivning/tillämpning, och förbättra möjligheterna för behovsdriven lantbruksforskning i Sverige. För SLU skulle industridoktoranderna utgöra en direkt kanal för kunskapsutbyte och projektsamarbete. Doktorander och disputerade forskare med näringsanknytning skulle dessutom kunna utgöra en värdefull resurs i grundutbildningen och bidra till underlag för rekrytering av forskare och lärare. Till exempel skulle rådgivare inom hushållningssällskapet (HS) med några års erfarenhet, och kunskap och idéer om aktuella frågor, kunna ges möjlighet till forskarstudier. En karriär som rådgivare skulle antagligen bli intressantare om det fanns större möjligheter till kompetensutveckling och utmaningar.

Institutsuppgifter

Mot bakgrund av utredningens skrivningar är vår analys att SLU har stora möjligheter att öka sitt bidrag till stärkt konkurrenskraft i sektorn. Detta förutsätter emellertid att universitetet får mer resurser med fokus på näringens behov. Mycket görs redan idag, men utredningen efterlyser en förstärkt utveckling av detta.

I SLUs årsredovisning görs en återrapportering av uppskattade anslag som anvisas institutsuppgiften. Denna del av statsanslaget omfattas inte av den prestationsbaserade omfördelningen av anslag från regering till landets lärosäten. Anledningen är att institutsuppgiften inte bedöms ha förutsättningar att generera externa medel och vetenskapliga publikationer på samma sätt som mer renodlad forskningsverksamhet. Vid SLU är institutsuppgiften generellt integrerad i annan verksamhet som faller inom något av områdena; Försöksverksamhet, Forskning

och utveckling i samverkan med näringen, Planerad informationsverksamhet till näring och samhälle, Stöd till andra myndigheter, Klinisk verksamhet, Samverkansanställningar, samt Djurlokaler. Det finns vid SLU inget särskilt anslag till institutsuppgiften. De anslagsmedel som fördelas till institutliknande uppgifter fördelas till fakulteterna som en del av institutionernas basanslag och är i sin helhet uppbundet i befintlig verksamhet.

SLU har en mångfacetterad verksamhet i sin funktion som ett sektorsuniversitet. Denna har efter hand blivit mer diversifierad allt eftersom olika aktiviteter integrerats (t ex statens jordbruksförsök, delar av växtskyddsanstalten, lantbrukets byggnadsteknik och stiftelsen för växtförädling av frukt och bär) eller överförts från andra myndigheter (t ex riksskogstaxeringen från skogsstyrelsen, viltforskning från naturvårdsverket och fisk- och fiskeriforskning från fd. fiskeriverket). Inom miljöanalysverksamheten finns Centrum för biologisk mångfald och Artdatabanken som etablerats vid SLU. Till sektorsrollen hör också att ha de nödvändiga resurserna för att bedriva kvalificerad forskning och högre utbildning som rör djurhållning, vilket i sin tur lett till etablering av djursjukhus och forskningsladugård. Därutöver tillkommer aktiviteter för att samverka med intressenter i berört näringsliv och samhället i övrigt. I flertalet andra OECD-länder har man inte integrerat institutverksamheter i universiteten. Det här betyder att det är en grannliga uppgift att redovisa vilka verksamheter som ingår i rollen som sektorsuniversitet för utnyttjandet av biologiska naturresurser fördelat på olika sektorer och mer specifikt vilka kostnader som SLU har för institutsuppgiften med bäring på jordbruks- och trädgårdssektorns konkurrenskraft.

Snarare än att skapa ett fristående institut för jordbruks- och trädgårdssektorn är det viktigt att utveckla arbetssätten inom institutssektorn. Det behövs en bättre samverkan mellan akademi och näringsliv samt effektiva samarbetsformer. Utredningen konstaterar att det är svårt att skapa ett fristående institut för jordbruk och trädgård men att det är viktigt för näringarnas konkurrenskraft att institutsektorn kan stärkas. Uppbyggnad av ett särskilt institut skulle riskera att dränera och splittra sektorns forsknings- och utvecklingsresurser.

6.4 – *Kunskap och innovation – Kompetensförsörjning*

Utredningen föreslår att SLU i samarbete med näringslivet, samt svensk och internationell expertis inom universitet och högskola, får i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur kompetensförsörjning för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning.

SLU anser det angeläget att analysera och lämna förslag på hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen skall kunna stärkas genom högre utbildning. För att stärka konkurrenskraften är det dock viktigt att betona att andra aktörer än universiteten är delaktiga, då den ofta skapas på annan nivå, där exempelvis utbildningarna vid naturbruksskolor också spelar en viktig roll. Utredningen pekar på att högre utbildning har stor betydelse för tillväxt och konkurrenskraft i sektorn. I dagsläget saknas det dock praktisk kompetens inom det

tekniska/biologiska området inom den högre jordbruksutbildningen, något som är alarmerande i detta sammanhang. En nysatsning på denna typ av kompetens är efterfrågad och behövs för att möta behoven framöver.

Det har under senare år varit svårt att rekrytera studenter till agronom- (delvis) och hortonomutbildningarna trots goda möjligheter till anställning samtidigt som potentiella arbetsgivare inom sektorn har synpunkter på innehållet i utbildningarna. Som nämnts i utredningen har SLU inlett en översyn av dessa program där synpunkter från sektorn kommer att beaktas. För att ge trovärdighet åt dessa ansträngningar är det angeläget för SLU att samverka med sektorn både i pågående översyn, av rekryteringen av studenter och arbetet med att stärka utbildningarnas attraktivitet.

6.4.1 - *Kunskap och innovation - Högre utbildning*

Betydelsen av att utbildningen kan baseras på en aktiv forskning diskuteras inte i utredningen, vilket är en mycket viktig dimension för sektorns långsiktiga utveckling. Detta ger helt andra förutsättningar än om utbildningen i ett tillämpat ämne av betydelse för produktionssystemets konkurrenskraft måste baseras på att inhämta ”best practice”. SLU måste ges ett större utbildningsuppdrag för att säkerställa kunskapsförsörjningen på arbetsmarknaden både på grundutbildningsnivå och inom det livslånga lärandet. Det finns en stor efterfrågan från både näringslivet och offentlig sektor på studenter utbildade vid SLU och söktrycket är högt till många av SLU:s utbildningsprogram. SLU har flera yrkesprogram som är unika i landet varav två tillhör de mest sökta av landets högskoleutbildningar. Tidigare tvååriga yrkesutbildningar har byggts ut och omfattar nu tre år, något som enligt Högskoleverkets utvärderingar var avgörande för att kunna säkerställa högskolemässigheten i dem. Lärandemålen i utbildningarna har setts över för att anpassas till sektorernas utveckling. Forskningsanknytning i yrkesutbildningarna är viktig för studenter, för SLUs kompetensförsörjning, och inte minst för att säkerställa att näringslivet och samhället i övrigt får ta del av den senaste utvecklingen.

Som universitet har SLU sedan lång tid anpassat sig till den verklighet som poängterar forskningsframgångar inom lärarkåren. Det är inom många områden svårt att rekrytera lärare med tillämpad lantbrukskompetens, vilket kan anses nödvändigt för att kunna erbjuda just denna kompetens inom SLU:s yrkesprogram.

6.4.3 – *Kunskap och innovation - Gymnasieutbildning*

Naturbruksskolornas elever har tidigare utgjort en betydande del av SLUs studentunderlag. Elevunderlaget till naturbruksskolornas lantbruksutbildningar har samma negativa trend som studentunderlaget till SLU:s utbildningsprogram inom lantbruksområdet. Gymnasiereformen har dessutom försvårat möjligheten för naturbruksskolornas elever att få högskolebehörighet. SLU och naturbruksskolorna bör ha ett mer aktivt samarbete där man jobbar med rekrytering till sina

utbildningar och stödja naturbruksskolornas ambition att fler elever ska kunna studera vidare vid SLU.

6.4.4 – *Kunskap och innovation - Kompetensutvecklingsinsatser*

Möjligheterna för SLU att vara en drivande aktör för kompetensutveckling och ett livslångt lärande hos yrkesverksamma i olika roller med avseende på berörda sektorer är intimt kopplade till ett ökat fokus på forskning för förbättrade produktionsprocesser för ökad konkurrenskraft som föreslås i avsnitt 6.2.

SLUs övriga synpunkter på konkurrenskraftsutredningen

Sammanfattning - Bedömningar som utredningen särskilt vill betona (sid 10):

- *Statens roll är främst att skapa goda förutsättningar genom bl.a. villkor och regler i paritet med konkurrentländerna och genom kunskaps- och innovationssystemet.*
- *Ett stort ansvar ligger på näringen att marknadsanpassa, utveckla och formulera egna strategier. Utvecklingen av produktiviteten bedöms vara avgörande i sammanhanget.*

SLU har sett att allt sedan näringen självt fick ansvaret för att conceptualisera och kommersialisera forskningsresultaten så har det inte fungerat tillfredsställande. Orsakerna är många. Dels är näringen mycket splittrad i många branschorganisationer som saknar förmåga att jobba med uppgiften, dels genom strukturen där lantbruksföretagen fortfarande är så små att de saknar beställarkompetens och förmåga att implementera på ett effektivt sätt. Rådgivningen har inte heller lyckats tillräckligt bra med uppgiften att implementera ny kunskap. På något sätt behöver man skapa en starkare infrastruktur som jobbar med bristerna i kunskapskedjan, nämligen kopplingen mellan forskning och implementering. Här kan SLUs nyinrättade *Kompetenscentrum rådgivning* fylla en viktig uppgift.

2.1 - *Strategi för tillväxt och värdeskapande – Varför strategi?*

Utredningens bedömning (sid 33-42):

- *Utredningen anser att jordbruks- och trädgårdsnäringen står inför stora utmaningar för att nå ökad konkurrenskraft och produktion. Situationen inom animalieproduktionen kräver särskild uppmärksamhet. Mot den bakgrunden behövs en samlad strategi för tillväxt och värdeskapande i den svenska jordbruks- och trädgårdsnäringen, i perspektivet 2030. I en strategi bör ingå att formulera den svenska förhandlingsstrategin i EU-samarbetet med utgångspunkt i en ökad konkurrenskraft för svensk jordbruks- och trädgårdsnäring. Detta bör självklart gälla inom ramen för det övergripande målet om en utveckling mot ökad hållbarhet, samt om avreglering och minskning av CAP:s andel av den totala budgeten för EU.*

SLU delar utredningens konstaterande att det är statens roll att skapa goda förutsättningar för företagens konkurrenskraft genom villkor och regler i paritet med konkurrentländerna samt genom ett kunskaps- och innovationssystem som är anpassat för företagens behov. När det gäller kunskaps- och innovationssystemet har den styrning av verksamhet vid SLU som skett från olika externa finansiärer inneburit en fokusering av insatser inom tillämpad forskning som rör jordbruk och trädgårdsnäring till frågor som rör miljö, djurskydd och nya produkter medan den forskning som direkt syftar till ökad konkurrenskraft på en alltmer internationell marknad för livsmedel blivit eftersatt. Tydligt har jordbruks- och trädgårdsnäringen själva svårt att i en större utsträckning ta ansvar för tillämpad forskning och utveckling inom för konkurrenskraften avgörande ämnesinriktningar genom det system för frivillig insamling av avgifter som SLF etablerat. I en del länder, t ex Danmark, Nederländerna och Storbritannien, baseras insamling av avgiftsmedel från producenter och senare led i förädlingskedjan på lagreglering, i andra länder utnyttjas budgetmedel. Det är angeläget att staten, näringens

organisationer och andra aktörer i livsmedelskedjan gemensamt kommer fram till en bättre fungerande modell för finansiering av tillämpad forskning och utveckling än den nuvarande i det fortsatta arbetet med en livsmedelsstrategi och som inrymmer de behov som ett konkurrenskraftigt näringsliv inom jordbruk och trädgård har.

2.5 - *Strategi för tillväxt och värdeskapande – Förutsättningar att uppfylla visionen*

Utredningens bedömning (sid 48-51):

- *Utredningen bedömer att tillgången på mark är tillräcklig för den ökning av produktionen som förutses enligt visionen för 2030 – en hållbar, attraktiv och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring. Nödvändiga produktionsfaktorer är inte begränsande för sektorns tillväxt. Avgörande för att uppnå visionen är i stället produktivitetsutvecklingen framöver. Företagsutveckling och strukturomvandling är väsentliga inslag för att nå visionen. Utredningen vill här betona behovet av att utveckla metoder och arbetssätt för att optimera utnyttjandet av arealer och övriga insatsmedel. Nya tekniker inom växtförädlingen skapar möjligheter och utredningen anser att dessa bör utnyttjas i större utsträckning än i dag. Det är därför viktigt att tillräckliga växtförädlingsinsatser kommer till stånd och att den svenska regeringen inom EU förhandlar i detta syfte.*

SLU instämmer i vad som sägs om ett optimalt utnyttjande av resurserna, dvs att de över tid vidareutvecklade produktionssystemen måste kännetecknas av en uthållig intensifiering för att kunna kombinera konkurrenskraft och de krav vi ställer på långsiktighet och miljöhänsyn. En förstärkt satsning på växtförädling är därför angelägen. Den bör dels inbegripa insatser för att växtbiotekniken ska kunna utnyttjas fullt ut inom EU, dels en avsevärd utökning av det nationella program för växtförädling som sedan 2009 ligger på SLU och som kompletterar den växtförädling som genomförs kommersiellt med sikte på att ta fram sorter för odling i Sverige av jordbruks- och trädgårdsväxter. Det kan också vara dags att återupprätta ett mer reellt engagemang från samhället i svensk växtförädling. Motiv för detta är behoven av att se till att resultaten av den tillämpade forskningen, förädlingen och förädlingen/ sortframställningen når ända fram till odlarna.

Det är bra att utredningen trycker på att ny växtförädlingsteknik ska kunna användas inom EU. Ett problem ur svenskt perspektiv är dock att det företag som främst borde gynnas av detta, Lantmännen lantbruk, har sålt ut många förädlingsprogram som är viktiga för svenskt lantbruk, exempelvis höstraps, vårkorn för södra Sverige, ärt mm.

SLU har tillämpad forskning inom växtförädling och framtagning av nya sorter men det skulle behöva vara en mycket större satsning för att kompensera för den nerdragning av satsningen som skett inom den svenska industrin. Dessutom har de forskare som ägnar sig åt detta ofta ett tungt lass att dra i form av mycket rutinarbete med stora växtmaterial, en arbetsinsats som är svår att synliggöra i utvärderingar. Utöver resursförstärkning för denna verksamhet behöver uppdrag och uppföljning av denna instituttsfunktion tydliggöras liksom möjligheter till samarbete med t ex NordGen och företag. I så fall skulle mer teknisk personal

kunna anställas för att arbeta i pool. Det skulle också vara betydelsefullt för långsiktigheten. Att bedriva växtförädling i 3-åriga forskningsprojekt som ofta sker nu är inte en bra lösning.

Fördjupade kunskaper om produktionssystemens utvecklingsbehov och möjligheter för ett hållbart företagande och konkurrenskraft ställer krav på tvärvetenskapliga insatser inom teknik, biologi och ekonomi. Den ingenjörsvetenskapligt inriktade forskningen inom jordbruk och trädgård är eftersatt. Trädgårdsnäringens avancerade styrda produktionssystem är ett exempel där den tekniska utvecklingspotentialen bedöms som stor. SLU ser positivt på att utveckla samarbetet med tekniska universitet och institut inom denna inriktning genom särskilda satsningar.

I utredningen har många specifika trädgårdsfrågor identifierats och lyfts fram. Samverkansplattformen *Tillväxt Trädgård* är ett samarbete mellan SLU och näringsliv med syfte att skapa tillväxt och hållbar utveckling i svensk trädgårdsnäring. Flera analyser och förslag i de fyra fokusområdena sammanfaller väl med fokusområdena i Tillväxt Trädgårds nationella strategiplan. Utredningen kunde ha tryckt ännu mer på möjligheterna till utveckling i trädgårdsbranschen genom att den producerar stora värden på mindre ytor, skapar arbete åt många människor och har stor betydelse för en hållbar samhällsutveckling.

3 - *Företagande*

Utredningen utelämnar helt annan jordbruks- och trädgårdsproduktion än produktion av livsmedel. För att få en livskraftig jordbruksproduktion ingår även andra verksamheter på landsbygden, t.ex. har hästhållning kommit att spela en allt större roll där produktion av hästfoder ger inkomster, sysselsättning och håller åkerareal öppen. Uppskattningsvis skapar svensk hästnäring direkt ca 10 000 heltidstjänster per år (SLU, SJV, HNS). Hästnäringen har, beroende på beräkningsunderlag, uppskattats vara jordbrukets 4:e-5:e största inkomstkälla. SLU anser därför att även hästhållning bör tas med i ett fortsatt arbete med en strategi för framtida livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion.

3.2 - *Företagande – Företagande och inre effektivitet*

Utredningens bedömning (sid 56-59):

- *Utredningen anser att en väsentlig del i konkurrenskraftsstrategin bör vara att öka fokus på produktionsprocesser, marknad, företagsledning och entreprenörskap. Kompetensen inom dessa områden behöver öka. Utredningen betonar att det naturligtvis är företagaren själv som ansvarar för besluten i företaget och som därmed har det yttersta inflytandet över processen.*

När utredningen skriver att det bland annat handlar om forskning för att förbättra produktionsprocesserna förutsätter SLU att detta avser forskning inte minst för utveckling av produktionssystem för växtodling, djurhållning och trädgårdsnäring för den konventionella och mer industriella produktionen. I sammanhanget är det

också viktigt att behoven hos rådgivare och företagare av att ständigt utveckla sin kompetens beaktas genom att resurser avsätts för fort- och vidareutbildning.

SLU kan ta ett ansvar för att utveckla produktionsprocesserna. Utredningen har helt missat betydelsen av forskning och utveckling gällande arbetsmiljö- & personalledning, hälsa & säkerhet samt attraktionskraft och arbetskraftsförsörjning (inkl utländsk arbetskraft).

”Företagaren ansvarar för besluten i företaget och har därmed det yttersta inflytandet över processen.” SLU kommer att förstärka det budskapet i berörda utbildningar men vill också betona att det behövs bättre stöd och support samt tydlighet om vem som ska göra vad i dessa frågor.

3.3 - *Företagande – kapitalförsörjning och investeringar*

Utredningen föreslår (sidorna 11 samt 59-61) att:

- *Jordbruksverket och andra berörda myndigheter ges i uppdrag att sammanställa kunskap och kunskapsluckor om byggnation och byggnadsinventarier i jordbruks- och trädgårdssektorn*
- *Jordbruksverket får i uppdrag att föreslå åtgärder för att långsiktigt stärka kompetensutvecklingen när det gäller byggteknik*
- *Forskningsmedel och innovationsinsatser skall användas för att utveckla kostnadseffektivt byggande inom jordbruks- och trädgårdsnäringen*
- *Medel från Landsbygdsprogrammet används till att finansiera insatser för att stärka företagares kunskaper vad gäller upphandlingar vid omfattande investeringar*

Förslagen motiveras med att investeringar i byggnader och byggnadsinventarier kommer att behövas om den svenska jordbruks- och trädgårdsproduktion skall kunna öka. Emellertid har investeringarna, enligt beräkningar av LRF, inom vissa delar av sektorn de senaste åren varit betydligt lägre än vad som behövs för att upprätthålla produktionen på sikt. Utredningen konstaterar att kapitalförsörjningen till sektorn fungerar relativt väl och att det stora hindret för investeringar är sektorns generellt låga lönsamhet. Utredningen refererar vidare till en studie av Jordbruksverket enligt vilken man bygger relativt dyrt i Sverige. Detta kan bero på faktorer som särskild lagstiftning, tradition, samt regler på djurskyddsområdet, vilket kan göra det svårt för företag att tillämpa tekniska framsteg som gjorts i andra länder.

SLU tolkar förslagen som syftande till att kompensera för de negativa effekterna av sektorns generellt dåliga lönsamhet på benägenheten att investera i byggnader genom att sänka kostnaderna för byggnadsinvesteringar. SLU instämmer i att byggkostnaderna är högre i Sverige än i många konkurrentländer. Det är möjligt att detta delvis beror på att Sveriges lagstiftning försvårar direkt tillämpning av teknologiska framsteg inom området jämfört med andra länder. Mot den bakgrunden kan det vara av intresse att sammanställa kunskap och kunskapsluckor och se om det finns kostnadseffektiva lösningar som är förenliga med svensk lagstiftning som inte används. SLU anser således att det första av utredningens förslag bör genomföras.

Vår bedömning är emellertid att huvudorsaken till de höga svenska byggkostnaderna är konkurrenssituationen i den svenska byggsektorn där utbudet domineras av ett fåtal aktörer, inte minst på materialsidan. Dessa aktörer har betydande marknadsmakt vilket innebär stor risk för att vinsterna av framsteg vad gäller kostnadseffektiva byggnadstekniker – i den mån man lyckas identifiera sådana som inte redan används – inte kommer konsumenterna, i detta fall jordbruks- och trädgårdsföretagen, till del.

Vi är därför tveksamma till om förslagen om att ge Jordbruksverket i uppdrag att identifiera kunskaper och kunskapsluckor och föreslå åtgärder för att långsiktigt stärka kompetensutvecklingen vad gäller byggt teknik kan kompensera för jordbruks- och trädgårdsföretagens generellt dåliga lönsamhet och öka investeringsbenägenheten. SLU anser därför att förslagen inte bör genomföras.

SLU är också tveksam till nyttan av förslaget att använda medel för kompetensutveckling i Landsbygdsprogrammet till att finansiera insatser för att stärka företagares kunskaper vad gäller upphandlingar vid omfattande investeringar. Även om företagarnas kunnande om planering av nybyggnation, upphandling av entreprenörer och om att vara byggherre är ofullständiga anser vi att begränsade insatser för att utveckla deras kompetens inte kommer att påverka byggnadskostnaderna nämnvärt givet konkurrenssituationen i byggsektorn. SLU ser inte att utredningen har försökt analysera hur mycket sådana insatser förväntas minska företagets investeringskostnader och anser att Landsbygdsprogrammets medel för kompetensutveckling sannolikt ger större nytta i andra sammanhang. SLU anser därför att förslaget inte bör genomföras.

3.4 - *Företagande – riskhantering*

Utredningen föreslår (sid 61-62):

- *Att insatser görs för att öka kunskapen om riskhantering på marknadens villkor och hur exponeringen för risk kan minskas vid företagsexpansion*
- *Att detta bör göras genom utbildningsinsatser t.ex. inom ramen för Landsbygdsprogrammet*

Utredningen konstaterar att det förekommer avsevärda prisvariationer på jordbruks- och trädgårdsprodukter vilket, i kombination med att företagen ofta har stora fasta kostnader, leder till att de är utsatta för betydande risker. Utredningen bedömer att denna riskexponering minskar företagets investeringsbenägenhet (vilket påverkar konkurrenskraften negativt) och anser därför att riskhanteringsstrategier är angelägna.

SLU instämmer i att jordbruks- och trädgårdsföretag är utsatta för risker. Utredningen behandlar emellertid endast pris- och produktionsrisker och de riskhanteringsinstrument som diskuteras adresserar bara prisrisker. Strategier för att hantera pris- och produktionsrisker är inte ovanliga inom sektorn, vilket utredningen också konstaterar. En del av dessa, t.ex. olika former av

kontraktproduktion såsom Forwards och Futures för prisrisker, är marknadsmässiga instrument. De används emellertid huvudsakligen inom spannmåls- och grönsaksproduktion. För animaliesektorn tycks det bara finnas ett begränsat utbud av sådana instrument. Ett besläktat problem är att antalet aktörer är begränsat, vilket innebär att vissa av dem kan ha betydande marknadsmakt. Detta innebär att riskhantering genom terminshandel i sig är förenat med risker och kräver relativt omfattande kunskaper för att utföras effektivt.

Den vetenskapliga litteraturen diskuterar även risk relaterat till institutionella förutsättningar och den mänskliga faktorn som viktiga riskdomäner inom lantbruket. SLU vill särskilt lyfta fram risk associerat med den mänskliga faktorn, t.ex. sjukdom och livskriser som viktiga för hur lantbruks- och trädgårdsföretag utvecklas. Dessa företag är ofta oerhört beroende av ett fåtal personer och om något händer dessa eller personer i deras närhet blir företagen mycket sårbara. Strategier för att hantera den här typen av risk bör därför också lyftas fram som ett sätt att stärka konkurrenskraften.

Mot den bakgrunden instämmer SLU i att insatser för att öka kunskaperna om riskhantering på marknadens villkor bör göras. Vi håller också med om att detta är en uppgift för högre utbildningen. Det tycks dock som om det största problemet för närvarande är det begränsade antalet instrument som finns tillgängliga för att hantera risker på marknadsmässiga villkor.

SLU anser emellertid inte att utbildningsinsatser inom ramen för Landsbygdsprogrammet har en roll att spela eftersom de kunskaper som behövs för att dra nytta av exempelvis terminshandel är för omfattande för att kunna delges inom ramen för de relativt begränsade kompetensutvecklingsinsatser som sker i Landsbygdsprogrammets regi. Vi anser det inte heller vara effektivt att använda resurser för att utbilda enskilda företagare i sektorn till fullfjädrade aktörer på jordbruksbörserna då ett framgångsrikt agerande kräver att mycket tid ägnas åt att följa utvecklingen på marknaderna. Vi anser därför att riskhantering på marknadens villkor förutsätter att företagaren kan få kontinuerlig vägledning och rådgivning vilket är en uppgift för näringsens organisationer. Slutligen vill vi påpeka att för jordbruksföretagen utgör gårdsstödet ett skydd mot risk och att det därför kan vara svårt att locka jordbruksföretagare att satsa tid och möda på att utbilda sig i riskhantering på marknadens villkor. SLU anser därför att förslaget inte bör genomföras.

3.5 - *Företagande – ägarbyte och delat ägande*

Utredningen föreslår (sid 63-64) att:

- *Jordbruksverket, i samarbete med marknadens aktörer, får i uppdrag att redogöra för modeller för olika former av ägarbyten samt för vinstdelning mellan fastighetsägare och driftsansvariga.*

Utredningen motiverar förslaget med att jordbruks- och trädgårdsföretagen ökat i storlek vilket innebär nya utmaningar vid ägarbyten. Jordförvärvslagstiftningen anses ha stor betydelse för dessa utmaningar.

SLU instämmer i förslaget och anser att det bör genomföras.

3.6 - *Företagande - jordförvärvslagstiftningen*

Utredningen föreslår (sid 64-66) att:

- *Jordförvärvslagen ändras så att aktiebolag lättare kan förvärva jordbruksmark*
- *Regeringen låter utreda konsekvenserna av att ändra jordförvärvslagstiftningen ur ett helhetsperspektiv med hänsyn till skogs- och jordbruk, konkurrenskraft, resursanvändning, äganderätt, miljö och sociala faktorer*

Utredningen motiverar förslagen med att jordförvärvslagstiftningen i sin nuvarande form hämmar konkurrenskraften genom att försvåra extern kapitalförsörjning. Orsaken till detta sägs vara att Jordförvärvslagen gör det svårt för juridiska personer att förvärva en lantbruksenhet. Det konstateras att Jordförvärvslagen kom till för att skydda lantbrukare med små egendomar från att bli uppköpta av stora skogsbolag. Utgångspunkten för lagstiftningen var att det ansågs önskvärt att markägare har en tydlig koppling till bygden de är verksamma i och denna koppling skulle kunna försvagas om aktiebolag fritt förvärva mark. Den ökade konkurrensen om mark som juridiska personers möjlighet att fritt köpa mark kan leda till skulle också kunna resultera i prisökningar som försvårar för personer utan betydande eget kapital att starta nya jordbruks- och trädgårdsföretag.

SLU instämmer i förslaget att låta utreda konsekvenserna av att ändra jordförvärvslagstiftningen och anser att det bör genomföras.

SLU anser att resultatet av denna utredning bör avgöra huruvida det bör göras ändringar i Jordförvärvslagen eller inte. Vi anser dock inte att möjligheten att enskilda personer skulle få svårare att starta nya jordbruks- och trädgårdsföretag i sig utgör ett problem och vill istället framhålla vikten av att lagstiftningen underlättar att företag som startas, eller expanderar, drivs effektivt.

Utredningen refererar till ekonomisk forskning om strukturomvandlingens positiva inverkan på konkurrenskraft (kapitel 3, s. 53), men förbiser annan viktig forskning. Samstämmig ekologisk forskning visar att strukturomvandlingen resulterar i negativ miljöpåverkan, exempelvis på grund av minskade kantzoner. Social forskning har fokuserat på strukturomvandlingens negativa påverkan på landsbygden som livsmiljö. Ur ett långsiktigt samhällsperspektiv kan en fortsatt strukturomvandling därför leda till nya sårbarheter om de sociala och miljömässiga förtutsättningarna för att bedriva jordbruk försämras. Detta bör beaktas i det fortsatta arbetet.

3.7 - *Företagande – arrendelagstiftningen*

Utredningen föreslår att: (sid 66-67)

- *Regeringen beaktar och genomför Arrendeutredningens förslag (SOU 2014:32) om förändrat besittningsskydd vid sidoarrenden*
- *Full avtalsfrihet ska råda vid fastställande av arrendeavgiften*

Utredningen motiverar det första förslaget med att möjligheten att arrendera mark är viktig för att företagen ska kunna dra nytta av stordriftsfördelar och därmed betydelsefull för strukturomvandlingen. Enligt gällande lagstiftning har arrendatorer med kontrakt som sträcker sig längre än ett år besittningsskydd. Detta kan göra det mycket svårt för jordägaren att säga upp kontrakt och leda till att jordägaren inte vill ingå kontrakt som är längre än ett år. Arrendeutredningen har lagt förslag som innebär att det blir lättare att upphäva besittningsskyddet för sidoarrenden (arrenden som inte inkluderar bostad för arrendatorn) och ett mindre starkt besittningsskydd för alla kontrakt upp till fem år.

SLU delar Konkurrenskraftsutredningens bedömning att Arrendeutredningens förslag sannolikt ger en bättre grund för sektorns långsiktiga konkurrenskraft genom att bidra till mer överskådliga spelregler än när parterna själva avtalar om besittningsskydd. SLU instämmer därför i att Arrendeutredningens förslag bör genomföras.

Utredningen motiverar det andra förslaget med att dagens förhållande, att det inte är tillåtet för arrendemarknadens parter att bestämma nivån på arrendeavgiften i annat än pengar kan begränsa utbudet av arrenden. En större flexibilitet i möjligheten att konstruera arrendeavgifter antas kunna öka utbudet och även längden på de arrenden som erbjuds.

SLU delar den uppfattningen och anser att förslaget bör genomföras.

4.1 - *Regler och villkor – kostnader för arbetskraft*

Utredningen föreslår (sid 70-71) att:

- *Arbetsgivarutbildning och ledarutbildning erbjuds företagare inom jordbruks- och trädgårdsnäringen*
- *Utbildningen finansieras via Landsbygdsprogrammet och deltagaravgifter*

Utredningen motiverar förslagen med att de totala kostnaderna för arbetskraft är höga i Sverige i jämförelse med andra EU-länder. Många jordbruksföretag har få eller inga anställda och 40 procent av de anställda inom jordbrukssektorn är säsonganställda. Att ha anställd personal kräver både arbetsrättslig kompetens och goda ledaregenskaper. Företagarna behöver därför öka sin kompetens vad gäller arbetsrätt och företagsledning. Det finns redan projekt inom jordbruks- och trädgårdsnäringen som arbetar med frågorna, t.ex. projektet Lean Lantbruk.

SLU är tveksam till om utbildning i arbetsrätt och ledarskap är ett effektivt sätt att minska företagets arbetskraftskostnader som beror på det allmänna löneläget i Sverige och politiska beslut om sociala avgifter. Möjligen kan bättre kunskaper i ledarskap bidra till att öka effektiviteten hos arbetskraften i företagen men detta

kommer i så fall företagen tillgodo i form av högre förädlingsvärden. I den mån sådan utbildning efterfrågas av näringen är det då också rimligt att den finansieras av näringen.

SLU anser därför att utredningens förslag om att erbjuda arbetsgivar- och ledarskapsutbildning finansierad av Landsbygdsprogrammet inte bör genomföras.

4.2 - *Regler och villkor – produktionsmedelsskatter*

Utredningen föreslår (sid. 13 samt 72-75) att:

- *En utredning av effekterna av de nationella produktionsmedelsskatterna på bl.a. konkurrenskraften hos jordbruks- och trädgårdsföretagen bör göras inom ramen för uppföljningen av riksdagens klimat- och energipolitiska beslut 2009*

Förslaget motiveras med att skillnader gentemot konkurrentländer vad gäller produktionsmedelsskatter på näringens insatsvaror i hög grad påverkar dess konkurrenskraft. Utredningen anser det viktigt att nationella beslut om produktionsmedelsskatter grundas på en analys av konsekvenserna av detta. Utredningen refererar till LRF, enligt vilka skatt på diesel var den mest betungande produktionsmedelsskatten. Detta beror delvis på de glesa strukturerna och längre avstånden som innebär högre förbrukning av diesel för transporter. Utredningen redovisar också uppgifter från LRF som beräknat de totala kostnaderna för svenskt jordbruk givet produktionsmedelsskattesatserna i Sverige, Danmark, Finland och Tyskland. Enligt dessa beräkningar är det bara de danska skattesatserna som skulle ge högre kostnader än de skattesatser som tillämpas i Sverige.

SLU ansluter sig till uppfattningen att nationella beslut om skatter på produktionsmedel bör grundas på en analys som även inkluderar deras effekter på företagens konkurrenskraft.

För produktionsmedelsskatter som inte är avsedda att internalisera kostnaderna för klimat- och miljöeffekter kan detta synas självklart. Emellertid gäller det även produktionsmedelsskatter som är avsedda att internalisera kostnaderna för globala miljöeffekter såsom effekterna av växthusgasutsläpp. Växthusgasernas effekter på klimatet är densamma oavsett i vilket land växthusgaserna släpps ut. Om skillnader i sådana skattesatser gentemot andra länder ökar svenska företags kostnader så mycket att de inte klarar konkurrensen från importen kommer skatterna inte att minska de totala växthusgasutsläppen särskilt mycket och därmed endast att få begränsad effekt på klimatförändringarna om ens någon.

För andra produktionsmedelsskatter avsedda att internalisera miljöeffekter är situationen inte lika klar utan beror på om de miljöeffekter som skatterna är avsedda att korrigerar är lokala (dvs. uppstår i närområdet) eller inte. Om miljöeffekterna är lokala, bidrar skatterna således till att miljösituationen förbättras även om svensk produktion ersätts av import eftersom den miljöskada som produktionen ger upphov till i exportlandet inte påverkar miljön i Sverige.

Emellertid bör man naturligtvis även i detta fall analysera hur stort värdet av miljöförbättringen är då man bestämmer skattens nivå.

SLU anser således att förslaget bör genomföras. Vi vill emellertid betona att om analysen finner att skatterna påverkar konkurrenskraften negativt är detta i sig självt inget argument för att reducera dem. Detta avgörs av hur värdet av skatternas miljöeffekt förhåller sig till deras kostnader i form av försämrade konkurrenskraft.

4.3 - *Regler och villkor – djurskydd*

Utredningen föreslår (sid. 13 samt 75-86) att:

- *Regeringen driver på för skärpt EU-lagstiftning på djurskyddsområdet och verkar för en likvärdig tillämpning av lagstiftningen på EU-nivå*
- *Det görs en översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen med utgångspunkt i en balans mellan ett gott djurskydd och stärkt konkurrenskraft – särskild uppmärksamhet bör ägnas åt regler kring byggnationer och beteskrafter som kan öka kostnaderna för djurhållare*
- *Förslaget om inrättandet av ett vetenskapligt råd som presenterades i Djurskyddslagsutredningen ska genomföras*
- *Jordbruksverket och länsstyrelserna fortsätter arbetet med att öka samordningen av djurskyddskontrollerna för att lika fall ska bedömas på samma sätt*
- *Jordbruksverket får i uppdrag att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att ta bort det obligatoriska kravet om förprovning*

Förslagen motiveras med att grunden för samhällets styrning inom djurskyddsområdet bör vara den gemensamma EU-lagstiftningen och att nationella regler och krav som går utöver den gemensamma nivån bör vara välmotiverade och noga prövade, bl.a. vad gäller deras effekter på konkurrenskraften. Utredningen anser att användningen av frivilliga kontrollprogram organiserade av näringen och godkända av Jordbruksverket bör underlättas samt att ett gott djurskydd kan åstadkommas på fler sätt än genom lagstiftning. Ett gott djurskydd kan uppfattas positivt av konsumenterna och stärka svenska varors ställning på marknaden. Det är paradoxalt att utredningen å ena sidan framhäver den höga standarden inom miljö- och djurskyddsområdet som konkurrensfördelar för det svenska jordbruket, men å andra sidan föreslår att miljö- och djurskyddsregler ska tas bort. Emellertid har animalieproduktionen minskat, vilket tyder på att den faktiska betalningsviljan för ett gott djurskydd inte är tillräcklig för att uppnå lönsamhet hos producenterna.

SLU instämmer i förslaget att regeringen driver på för skärpt EU-lagstiftning inom djurskyddsområdet och likvärdig tillämpning av lagstiftningen på EU-nivån och anser att förslaget bör genomföras. Vi vill dock betona att *utgångspunkten för harmoniseringen av djurskyddslagstiftningen inom EU bör vara att höja nivån på EU-lagstiftningen, och inte, som utredningen föreslår, att delvis sänka den svenska nivån*. Detta eftersom riskerna med sänkt djurskydd i Sverige, i termer av t.ex. ökad antibiotikaanvändning, med den nuvarande kunskapsnivån inte kan överblickas.

SLU instämmer i att nationella regler och krav som går utöver den gemensamma EU-lagstiftningen bör vara välmotiverade och noga prövade.

4.3.1 – *Regler och villkor - Den svenska djurskyddslagen och EU:s minilagstiftning*

SLU ser med tillfredsställelse på att utredaren har föreslagit att regeringen ska driva på för en skärpt EU-lagstiftning på djurskyddsområdet och att regeringen ska verka för en likvärdig tillämpning av lagstiftningen på EU-nivå. SLU menar att strävan efter en god djurvälstånd är i linje med dels den välfärdsforskning som bedrivs såväl nationellt som internationellt, och dels med Lissabonfördraget som talar om att medlemsstaterna ska ta hänsyn till djurs välfärd, då djur är kännande varelser.

SLU vill påminna om att regeringen och SLU, sedan flera år tillbaka, varit aktiva i EU för att skapa särskilda centra inom unionen för djurvälstånd (projekt EUWelNet). Tillsammans med regeringen kan vi driva på att ett koordinerande centrum för djurvälstånd förläggs till Sverige och SLU.

SLU önskar också påminna om att den tidigare regeringen redan har haft en översyn av djurskyddslagstiftningen [Djurskyddslagsutredningen (SOU 2011:75)] där SLU, genom Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW) var representerad i expertpanelen. SLU menar att den redan gjorda översynen kan lyftas upp igen. SLU vill tolka utredarens önskan om en mer flexibilitet i djurskyddslagstiftningen med att resursbaserade kontrollparametrar kan kompletteras/bytas mot mer djurbaserade kontrollparametrar, där djurskyddet inriktar sig på mått på djurvälstånd, är mer baserat på djuret själv eller djurhållarens management.

4.3.3 – *Regler och villkor - Ersättningsmöjligheter för nationella särkrav*

SLU håller med utredaren i valda delar, som att profilering av de varor som är producerade med svensk djurskyddslagstiftning ska ske så att konsumenterna har möjlighet att göra ett aktivt val och därmed betala ett merpris för produkterna. SLU anser inte att det behövs subventionering av de merkostnader som svensk djurskyddslagstiftning medför, då SLU inte är ense med utredaren om att svensk djurskyddslagstiftning medför ökade kostnader totalt sett. SLU menar istället att svenskt djurskydd innebär lägre omkostnader vad avser djursjukdom, utslagning av livsmedelsproducerande djur, veterinärkostnader, och kostnader för samhället vad avser antibiotikaresistens, etc. SLU menar också att märkning ska vara tydlig med vilket ursprung livsmedelsprodukten har, vare sig det är en köttbit eller ingår som charkvara i blandmat.

4.3.4 – *Regler och villkor - Ökad målstyrning och flexibilitet i lagstiftningen*

SLU instämmer i förslaget att Jordbruksverket och länsstyrelserna försätter arbetet med att öka samordningen av djurskyddskontrollerna för att förbättra rättssäkerheten.

Av SLU:s regleringsbrev framgår att utbildningsutbudet ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov, samt att en redovisning lämnas över hur

SLU möter det omgivande samhällets behov av utbildning. De kategorier av personal på länsstyrelserna som sköter kontrollen av djurskyddet, i förlängningen, veterinär folkhälsa, är djurskyddshandläggare och länsveterinärer, vilka alla till stor del utbildas vid SLU. Vid SLU, bedrivs, ibland i samverkan med Jordbruksverket ibland i egen regi, fort- och vidareutbildning av SLU:s utbildade yrkeskategorier inom djurskydd och veterinär folkhälsa för att kontrollbedömningen ska likriktas över landet, utan att SLU har tolkningsföreträde av lagstiftningen. Det tillkommer Jordbruksverket och domstolsväsendet. Utredaren har poängterat att lagstiftningen ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet och att ett vetenskapligt råd under ledning av SLU ska säkerställa validiteten i djurskyddslagstiftningen.

SLU ser det därför som en naturlig del av universitetets uppdrag och ansvar att svara mot studenternas efterfrågan, arbetsmarknadens och det omgivande samhällets behov av utbildning för att stärka rättsäkerheten och målstyrningen av djurskyddet, samt fokusera på helheten i djurmiljön (vilket är SLU:s specialistområde).

SLU ser mycket positivt på att utredaren lyfter förslaget om ett vetenskapligt råd som sammanställer och utvärderar fakta avseende reglernas effekter på djurskydd ska genomföras, vilket ursprungligen framfördes i Djurskyddslagsutredningen (SOU 2011:75). SLU håller med utredaren som menar att först efter en vetenskaplig värdering ska övriga avvägningar göras mellan djurskyddsintresse och ekonomi. SLU anser att ett sådant råd bör placeras på SLU för att säkerställa vetenskapligheten.

SLU anser däremot att förslaget att ersätta detaljregleringar med ökad målstyrning inte är tillräckligt underbyggt. Vi håller med om att målstyrning har fördelar framför detaljregleringar om samma djurskyddseffekt kan uppnås med olika medel och om kostnaderna för de olika medlen varierar mellan företag och produktionsgrenar. Det förutsätter emellertid också att det är relativt enkelt att mäta och verifiera djurskyddseffekten. Utredningen nämner att om så inte är fallet kan ökad målstyrning öka inslaget av subjektiva bedömningar och anser att det är svårt att balansera fördelarna med ökad målstyrning mot kostnaderna för minskad tydlighet, rättsäkerhet och kontrollerbarhet. Utredningen gör emellertid inget försök att analysera hur komplicerad och därmed kostsam verifieringen är eller att analysera andra kostnader och vinster av en ökad målstyrning istället för detaljregleringar. *SLU anser följaktligen att förslaget inte är tillräckligt utrett.* Det finns veterligen inte vetenskapligt underbyggt att det svenska djurskyddet verkligen påverkar konkurrenskraften negativt. Dessutom lyfts i den här typen av diskussion oftast enbart kostnaderna associerade med djurskyddet fram, utan att dess positiva effekter utvärderas. Dessa kan vara konsumenternas värdering av produkterna (med ett sänkt djurskydd ökar risken för att man väljer ännu mer importerade animalieprodukter), ökade kostnader för lantbruket i termer av sjuka djur etc. Vidare kan ett sänkt djurskydd få konsekvenser bortanför lantbruksföretagens lönsamhet i termer av t.ex. försämrade förutsättningar för biologisk mångfald samt ökad antibiotikaanvändning och därmed risk för ökad

antibiotikaresistens, vilket är viktigt att ta hänsyn till. Vi föreslår därför att en eventuell förändring av det svenska djurskyddet föregås av en utredning av djurskyddets positiva och negativa effekter på både företags- och samhällsnivå.

4.3.5 – *Regler och villkor - Tillämpning av lagstiftning*

SLU ser förprovning som en service till djurägarna snarare än en pålaga, då förprovningen är en förebyggande djurskydds- och djurhälsoåtgärd. Vid en förprovning ser länsstyrelsernas byggnadskonsulenter och länsveterinärer över förslaget (ritningen) till djurhållande byggnader, vilket förebygger felbyggnationer ur smitt- och djurskyddssynpunkt. Detta hjälper djurhållaren att inte bygga fel som senare, vid en slutbesiktning, kunde innebära ombyggnation förenat med stora kostnader. SLU anser också att man bör betrakta animalieproducerande, djurhållande byggnader som byggnader i vilka man framställer livsmedel och man därför bör leva upp till krav som i förlängningen förebygger problem (t.ex. användning av antibiotika för att kompensera dålig djurvälstånd) vilka kan medföra fara för människors hälsa.

I den förra regeringens projekt ”Ett djurskydd i förändring” har Jordbruksverket på regeringens begäran redan penetrerat frågan om ”Förprovning av stallbyggnader från djurskydds- och djurhälsosynpunkt” och föreslog då att systemet med förprovning kunde förenklas, utvecklas och bättre anpassas till rådande förutsättningar (Jordbruksverket 2008). Det förslag Jordbruksverket la fram skulle minska de administrativa kostnaderna med 30 %. Jordbruksverket har därefter infört flera systemförbättringar som: IT-stöd för hantering, flera undantag från förprovningen och anmälningsförfaranden i vissa ärenden, samordnad förprovning, m.m. Det är därför SLUs uppfattning att stora förenklingar och förbättringar redan har genomförts. Dessutom är förprovningen avgiftsfri idag.

4.3.6 – *Regler och villkor - En sammanfattande beskrivning av förslagen på kort och lång sikt*

SLU anser att det är centralt att eventuella förändringar i djurskyddslagstiftningen som en ”anpassning till EU:s regelverk” för att stärka konkurrenskraften, helt missar att en sådan Anpassning även skulle ta bort ett av de viktigaste skälen för svenska konsumenter att köpa svenskproducerade animalier. SLU anser att det finns en mycket stor risk att eventuella besparingar för producenterna kommer att ätas upp av en försämring av marknadsläge och försäljning. SLU anser att konsekvenserna av ett försämrat djurskydd i form av högre beläggning, fixering av sugkor och minskad utevistelse för mjölkkor kommer att leda till sämre djurhälsa, vilket ökar användning av antibiotika, vilket i sin tur leder till ökad antibiotikaresistens, också måste beaktas ur ett samhälls- och folkhälsoperspektiv.

SLU anser att förslaget med att ha en lagstadgad/frivillig svensk djurskyddsnivå måste tydliggöras (sid 85-86). De svenska mervärdena måste fortsatt värnas och användas i marknadsföringen av svenska livsmedel. För att bygga konkurrenskraft gentemot andra länder finns det en poäng i att ligga lite före övriga EU-länder.

Därför måste Sverige värna den svenska modellen, med en god djurhållning och gott djurskydd. Det är ett bra förslag att göra en översyn av lagstiftningen för att balansera ett gott djurskydd med stärkt konkurrenskraft och lönsamhet. SLU är dock tveksam till sannolikheten att lyckas med en sådan balansakt. Erfarenheter från Danmark talar för betydande svårigheter. Så har t ex dansk grisindustri länge hävdad att man måste klippa grisarnas svansar för att vara konkurrenskraftiga. I Sverige har vi hittills varit överens om att det inte är rimligt att djurskyddet ska ner på en så låg nivå för att ”balansera” konkurrenskraften. SLU anser att det måste finnas en miniminivå på djurvelfärd och djurskydd, som inte kan balanseras mot en aldrig så god konkurrenskraft.

4.4 - *Regler och villkor – växtskydd*

Utredningen föreslår (sid 14 samt 86-95) att:

- *Kemikalieinspektionen får i uppdrag att till regeringen redovisa hur handläggningen av ärenden om godkännande av växtskyddsmedel kan förenklas*
- *Regeringen uppmanar EU-kommissionen att genomföra en granskning av tillämpningen av förordning (EG) nr 1107/2009 i enlighet med artikel 82 i förordningen*
- *Sverige ska använda de möjligheter till förenkling som ömsesidigt erkännande innebär. Kemikalieinspektion ges i uppdrag att årligen till regeringen redovisa inkomna ansökningar om ömsesidigt erkännande samt motiv till beslut*
- *Insatserna inklusive finansiering – för att säkra tillgång till växtskyddsmedel för grödorna som odlas i liten omfattning och för begränsade användningsområden, fortsätter*
- *Satsningar inklusive finansiering – på forskning, utveckling och innovation för ett effektivt och hållbart växtskydd, utökas Detta omfattar både förebyggande och direkta växtskyddsmetoder*

Utredningen motiverar förslagen med att Sverige i vissa fall har tillgång till färre växtskyddsmedel av betydelse för produktion än konkurrentländerna. Tillgång till adekvata växtskyddsmedel har betydande påverkan på kalkylen om en gröda ska gå att odla lönsamt i Sverige eller ej. En marknad för växtskyddsmedel som inte fungerar påverkar konkurrenskraften negativt och bör därför vara i fokus för åtgärder. Den granskning av vilka växtskyddsmedel som får användas inom EU har lett till att de flesta av de ämnen som har mest skadliga egenskaper för hälsa och miljö inte längre är godkända. Utredningen anser att det är av stor vikt att Sverige tillämpar ömsesidigt erkännande och accepterar andra länders godkännandeprocesser då detta väsentligt sänker kostnaderna för att få växtskyddsmedel godkända och därmed ökar tillgången på lämpliga växtskyddsmedel.

SLU instämmer i att det är viktigt att godkännanden sker så kostnadseffektivt som möjligt och stödjer därför förslagen om att Kemikalieinspektionen får i uppdrag att redovisa hur handläggningen av ärenden som rör godkännande av växtskyddsmedel kan förenklas och att regeringen uppmanar EU-kommissionen att granska hur tillämpningen av förordning (EG) nr 1107/2009 tillämpas.

Beträffande förslaget att Sverige ska utnyttja de möjligheter som finns inom ramen för ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel så är konsekvenserna av detta ur ett

miljöperspektiv svåra att överblicka och utredningen gör ingen ansats att belysa dessa. SLU finner därför ingen grund för att stödja utredningens förslag. Däremot bedömer vi att förslaget om att Kemikalieinspektion ges i uppdrag att årligen, till regeringen redovisa inkomna ansökningar om ömsesidigt erkännande samt motiv till beslut är relevant och bör genomföras.

SLU ser dessutom allvarligt på att de tjänster som tidigare fanns hos Kemikalieinspektionen med ansvar för bedömning av biologiska bekämpningsmedel (mikroorganismer och naturliga fiender) inte har återbesatts. Ökningstakten inom EU för användningen av biologiska växtskyddsmedel är betydligt högre än för kemiska medel. De biologiska medlen har dessutom en given plats inom integrerat växtskydd, något som ska tillämpas inom hela EU sedan 2014. Vi önskar att det i utredningen framhålls att Kemikalieinspektionen bör upprätthålla kompetens inom området biologiska bekämpningsmedel (gäller gemensamt både växtskyddsmedel och biocider).

Även om tillgången till växtskyddsmedel är en akut och viktig fråga anser SLU att det i utredningen saknas omnämnande av andra väsentliga komponenter i svenskt växtskydd. Resurserna till inhemsk växtförädling, och därmed resistensförädling mot skadegörare, har minskat kraftigt under de senaste decennierna. Vi anser att detta område bör framhållas som en viktig del av återgärder mot växtskadegörare som behöver förstärkning. Ytterligare delar som är av stor vikt för den behovsanpassade bekämpning och därmed relativt låga användning av kemiska bekämpningsmedel i Sverige, är den långa traditionen av sundhetstestning av utsäde och prognos- och varningstjänsterna. De senare tillhandahålls av växtskyddscentralerna, vilka här gör ett utmärkt arbete som bör säkras för framtiden.

Problemen med resistensutveckling ställer krav på mer omfattande tillämpning av integrerat växtskydd (IPM), där växtskyddsmedel ses som en viktig resurs som måste användas strikt behovsanpassat för att kunna användas även på längre sikt. Behovsanpassning baseras på en nödvändig och effektiv prognos- och varningstjänst vilken stöds av tillämpad forskning och utveckling. Detta borde betonas mer i utredningen.

SLU stöder förslaget i remissen gällande utökade satsningar, inklusive finansiering till forskning, utveckling och innovation inom växtskyddsområdet. Vi anser dock att det är viktigt att noga analysera på vilka ställen i kedjan från forskning till implementering som sådana satsningar gör störst nytta, och saknar förslag i utredningen av hur en sådan finansieringsstruktur skulle kunna se ut.

4.5 - *Regler och villkor – tillståndsprövning av jordbruksverksamhet*

Utredningen föreslår (sid 95-100) att:

- *Jordbruksverket får i uppdrag att, tillsammans med HAV, ta fram en ny vägledning för handläggning av tillstånd och anmälan av verksamheter med animalieproduktion*

- *Regeringen överväger att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet*

Utredningen motiverar förslagen med att prövningsprocessen är lång och kostsam, vilket kan verka hämmande på företagets utveckling. Tidigare utredningar har funnit att handläggningstiderna är långa, att kraven skiljer sig mellan länen och att det ställs krav som är ingripande utan att det finns motiveringar i det enskilda fallet och där det vetenskapliga underlaget är osäkert.

SLU anser att det är viktigt att handläggningen görs så effektivt som möjligt. Krav som inte motiveras och som saknar väl dokumenterat, *vetenskapligt* underlag bör inte förekomma. SLU instämmer därför i förslaget att Jordbruksverket, tillsammans med HAV, får i uppdrag att ta fram en ny vägledning för handläggning av tillstånd och anmälan av verksamheter med animalieproduktion och i förslaget att ta bort kravet på samrådsförfaranden för anmälningspliktiga verksamheter.

5.2 - *Marknadsförutsättningar – Livsmedelsindustrins konkurrenskraft*

Utredningens bedömning (sid. 104-108):

- *En strategi för stärkt konkurrenskraft med en tydlig politisk viljeinriktning kan ha en stor betydelse för intresset att verka och investera i livsmedelskedjan. Analyser av slakterinäringen visar samtidigt på svårigheter att få ut maximalt värde ur varje del av djuret. Tillträde till nya exportmarknader är nödvändigt för att öka lönsamheten inom livsmedelsindustrin.*

SLU anser att en ökad export är önskvärd men också att en tydlig målsättning bör vara att stödja den inhemska marknaden. Utredaren säger själv att svenskt djurskydd och kvaliteter som låg antibiotikaförbrukning framför allt har värde på den inhemska marknaden. Det är mycket svårt att se att svenska produkter skulle kunna priskonkurrera på den internationella marknaden oavsett hur mycket djurskyddet förändras/försämras, och det torde därför vara kontraproduktivt att ta bort de skäl som utgör de bästa säljargumenten för svensk mat.

5.3 - *Marknadsförutsättningar – export av livsmedel och jordbruksvaror*

Utredningen föreslår (sid. 108-113) att:

- *Livsmedelsverket och Jordbruksverket genom en omfördelning av befintliga resurser får ökade medel för att arbeta med landsgodkännande och för att göra det möjligt för företag att bli godkända för export*
- *Dagens organisation för exportfrämjande åtgärder inom livsmedelsverket utvärderas i syfte att öka effektiviteten*
- *Livsmedelsattachéer placeras på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedellexport*
- *Informations- och kompetensutvecklingsinsatser riktade till små och medelstora företag som är intresserade av export genomförs med delfinansiering från Landsbyggsprogrammet*

Utredningen motiverar förslagen med att en ökad livsmedellexport är en förutsättning för ökad lönsamhet inom livsmedelssektorn och att det finns stor potential för export av svenska produkter. Sveriges livsmedellexport har ökat

kontinuerligt sedan medlemskapet i EU. Denna positiva utveckling beror bl.a. på tillgång till nya marknader genom handelsavtal och EU-medlemskapet. Livsmedelsexporten är dock koncentrerad till närmarknaderna i Norden och övriga Europa. Export av jordbruksprodukter och livsmedel till länder utanför EU kräver handelsavtal. Export av animaliebaserade produkter kräver ofta tredjelandsgodkännande, dvs att det exporterande landets produkt godkänns av det importerande landet. Förhandlingar om godkännande kan ta lång tid. Eftersom lands- och anläggningsgodkännanden är avgörande för att kunna exportera till tredje land anser utredningen att högre prioritet bör ges till arbetet att uppnå dessa godkännanden.

Den genomgång som utredningen gjort av förutsättningar för export har helt fokuserat på animalieprodukter och följaktligen har de förslag som framförts av utredningen samma inriktning. SLU anser att det är angeläget att exportfrämjande åtgärder som vidtas också beaktar möjligheter till export av vegetabilier i mer eller mindre förädlad form. För att stödja exportmöjligheterna är det också angeläget med forskning och innovationsinsatser som syftar till att ta fram produkter med inbyggda mervärden, baserade på inte bara cerealier utan också frukt och grönt där efterfrågan ökar snabbt.

SLUs nyinrättade *Kompetenscentrum för Företagsledning* har förutsättningar att bidra till att marknadskunnandet ökar utifrån de enskilda företagens perspektiv och innebär att SLU blir mycket starkare på marknadsområdet. Att vara duktig på marknad är absolut förutsättning för ett lönsamt och hållbart lantbruk. Utredningen har framhållit företagslednings- och marknadsfrågor som viktiga, men åtgärdsförslagen är förvånansvärt svaga och otydliga vad gäller företagen i sektorn.

SLU delar utredningens analys och anser att samtliga förslag bör genomföras. Vi vill särskilt framhålla att det första förslaget är särskilt viktigt för den svenska livsmedelsexporten.

5.4 - *Marknadsförutsättningar – marknadsmakt inom livsmedelskedjan*

Utredningen föreslår (sid 113-117) att:

- *Konkurrensverket ges i uppdrag att löpande analysera utvecklingen inom livsmedelskedjan med avseende på marknadskoncentration*

Utredningen motiverar förslaget med att den bedömer att både dagligvaruhandeln och förädlingsledet har betydande marknadsmakt gentemot primärproducenter och konsumenter.

SLU delar utredningens analys men finner syftet med utredningens förslag oklart. Vi anser emellertid att information som kan utgöra underlag för fördjupade vetenskapliga studier är välkommet och stödjer därför förslaget.

5.5 - *Marknadsförutsättningar – medvetna konsumenter*

Utredningen föreslår (sid 118-125) att:

- *Livsmedelsverket och Jordbruksverket får i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra fakta om säkra livsmedel och svensk livsmedelsproduktion*

Förslaget motiveras med att utredningen anser det värdefullt att marknadsaktörer utvecklar en nationell, gemensam ursprungsmärkning. Utredningen anser också att kommuner, stat och landsting bör använda sig av Konkurrensverkets upphandlingsstöd i större utsträckning då detta skapar möjligheter att anta anbud som utgår från de ambitioner, exempelvis i fråga om djurskydd, som gäller i Sverige. Dessutom anser utredningen att upphandling bör användas i större utsträckning för att gynna innovationer inom livsmedelsområdet.

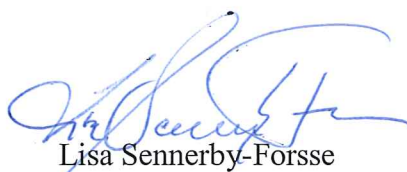
SLU anser att trovärdigheten i en gemensam ursprungsmärkning skulle öka om ansvaret för detta låg hos oberoende nationella organ, såsom Livsmedelsverket och jordbruksverket.

Vad gäller utredningens andra motivering – att fakta om säkra livsmedel och svensk livsmedelsproduktion kan användas för att motivera antagandet av anbud som utgår från Sveriges höga ambitioner ifråga om djurskydd – anser SLU vara mer relevant. Detta gäller under förutsättning av att Sveriges djurskyddsregler är vetenskapligt motiverade.

Den tredje motiveringen – att upphandling i större utsträckning bör användas för att gynna innovationer inom livsmedelsområdet – förfaller dock åter tveksam. Här vill SLU påpeka att upphandling bör syfta till att uppnå bästa möjliga konsumentnytta till minsta möjliga kostnad.

Trots dessa oklarheter anser SLU att förslaget bör genomföras.

Beslut om fastställande av SLUs remissvar har fattats av rektor Lisa Sennerby Forsse efter föredragning av forskningssekreterare Niklas Nordquist. I beredning av remissvaret har synpunkter inhämtats från fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap, samt fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap.

Lisa Sennerby-Forsse
Rektor

Niklas Nordquist
Forskningssekreterare